

пія була змушена самотійно захищати себе в суді, оскільки їй навіть не дали дозволу мати адвоката. Однак боротьба Олімпії де Гуж не була марною.

На жаль, жінкам-революціонеркам не вдалось отримати бажані права та рівності, проте, їхня боротьба за реалізацію власних свобод свідчить про глибокий рівень розуміння свого становища і бажання розвитку революційних принципів, які були б дійсно рівними для обох статей. Постать Олімпії де Гуж є надзвичайно важливою, її роботи досі залишаються актуальними, а їх вплив пробудив дискусію та став поштовхом до змін становища і розуміння жінки в суспільстві.

Джерела та література

1. Видиборець В. Авторка «Декларації прав жінки громадянки». *Гендер в деталях*. URL: https://genderindetail.org.ua/spetsialni-rubriki/vplyvovi_svit/avtorka-deklaratsii-prav-zhinki-i-gromadyanki-134982.html
2. Гордєєва І. В. Проблема гендерної рівності в модерну добу. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Сер. 07 Релігієзнавство*. 2016. Вип. 36(49). С. 143–152.
3. Євтушенко О. С. Олімпія де Гуж і боротьба жінок за свої права у Франції XVIII століття. *Від громадянського суспільства – до правової держави*: тези VII Міжнародної наукової Internet-конференції студентів та молодих вчених. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. С. 168–170.
4. Заїка А. А. Ідея рівності жінки і чоловіка: історичний аналіз (новий час – новітня історія). *Jurnalul Juridic național: Teorie și Practică*. 2022. Вип. 1(3). С. 17–20.
5. Погоріла Л. Гендерний аспект політичної діяльності. *Studia politologica Ucraino-Polona. Політична культура та ідеологія*. 2012. Вип. 2. С. 191–195.
6. Ціпцюра Т. М. Боротьба за рівність та права жінок: історичний розвиток і сучасність. *Електронний репозитарій НАВС. Матеріали наукових заходів. Стан дотримання прав людини в умовах сучасності: теоретичні та практичні аспекти*. 2015. С. 33–36.

Ахновський Денис

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ВІДОБРАЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОГО СПОРЯДЖЕННЯ ТА ОЗБРОЄННЯ НА КАРТИНІ ЯНА МАТЕЙКО «БІТВА ПІД ВАРНОЮ»

Ключові слова: живопис, військове спорядження, Матейко, Варна.

Keywords: painting, military equipment, Mateyko, Varna.

Вивчення творів батального жанру є дуже важливим, оскільки картини відображають ставлення людства до важливих історичних подій і великих битв минулого. Ян Матейко є яскравим представником польської інтелігенції дев'ятнадцятого сторіччя, одним із найталановитіших майстрів пензля, автором багатьох батальних полотен. Найчастіше в його картинах представлені сюжети з історії Речі Посполитої.

Дослідження було виконане за допомогою візуального аналізу художнього полотна та зіставлення намальованих предметів екіпірування з їх реальними прототипами. Під час проведення дослідження головним джерелом була безпосередньо картина Яна Матейка, але також були використані й наукові праці до-

слідників, які вивчали озброєння та військово спорядження великого князівства Литовського [1–5].

Картина Яна Матейка «Битва під Варною» зображує події невдалого хрестового походу короля Угорщини і Польщі Владислава III Вареничка. Сама битва відбулася 10 листопада 1444 р. Владислав III вдягнений у повний пластинчатий багато оздоблений обладунок. На бойовому коні короля також є панцир. Добре вишколений лицарський кінь коштував дуже дорого, до того ж поранення коня могло призвести до падіння вершника та його травмування. Тому у Середньовіччі було звичайною практикою надягати броню на бойових коней.



Рисунок 1 – Репродукція з картини Яна Матейка «Битва під Варною» [6]

Османські війська на картині зображені в здебільшого простій кірасі, без захисту рук. На відміну від Владислава Третього, серед османських вояків трапляються шоломи (щоправда, без захисту обличчя, але цей захист був нехарактерним для турецької обладункової справи), але більшість із них все одно носять на головах чалми. За спинами в османських лучників ми можемо бачити колчани, наповнені стрілами. Елементи військового спорядження та обладунки, з технічної точки зору виконані на притаманному Яну Матейку достатньо високому рівні, але як і на попередній картині цього автора, ми можемо бачити майже повну відсутність шоломів серед головних дійових осіб. Причина цього досить проста – це свідоме художнє рішення, зроблене для передання емоцій персонажів полотна. Та ж сама ситуація спостерігається і на іншій картині цього автора – «Битві під Грюнвальдом» [1].

Під час аналізу картини Яна Матейка «Битва під Варною» одразу впадає в очі те, що король Владислав скаче на османські війська, озброєний лише мечем. Таке озброєння нетипове і непрактичне для вершника тих часів. Османи на кар-

тині озброєні списами, короткими ножами та луками зі стрілами. Довгі списи займали головну нішу на полях битв Середньовіччя та раннього Нового часу. Вони були майже єдиним видом зброї, який давав змогу ефективно протистояти важкій лицарській кінноті. Але на картині ми бачимо короткі списи, за конструкцією більш схожі на дротики. Дротики – це короткі списи (1–1,5 метри), вони були широко розповсюджені в античні часи, але майже зникли в Середньовіччі і ненадовго повернулись на європейські поля битв лише після тринадцятого сторіччя. Також серед османських вояків трапляються озброєнні короткими загнутими кинджалами. Зображення мусульман, озброєних короткими луками, є досить типовим для польських художників-баталістів XIX–XX ст. У цьому є певна доля реалістичності. Справді, багато народів використовували луки досить довгий час уже після закінчення Середньовіччя, наприклад, кримські татари.

Отже, можна зробити висновок, що батальним картинам Яна Матейка притаманне якісне з технічної точки зору відображення озброєння і його історична достовірність. Іноді трапляється невеликі неточності, пов'язані з нетиповим озброєнням, але вони зроблені автором свідомо. Ян Матейко добре знав історію, але був яскравим представником романтичного жанру. Із обладунками та іншим захисним спорядженням ситуація двояка: з одного боку, вони на картині «Битва під Варною» виконані на достатньо високому рівні, з іншого, – трапляються різноманітні історичні неточності, які здебільшого зроблені навмисно, під впливом романтизму та символізму (наприклад, майже повна відсутність шоломів серед обладунків головних дійових осіб картини).

Джерела та література

1. Ахновський Д., Петрова І. Аналіз відображення військового спорядження, обладунків та уніформи у польському батальному живописі XIX–XX століття. *Вісник науки та освіти*. 2022. № 1(1). С. 238–251. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/vno/article/view/1929>
2. Бітаєва О. Становлення історичної концепції живопису Яна Матейка. *Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури*. 2014. Вип. 32. С. 275–283. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=apitphk_2014_32_39
3. Бохан Ю. М. Структура войска Вялікага княства Літоўскага ў другой палове XIV–XV ст. *Castrum, urbis et bellum*. 2002. С. 79–89.
4. Бохан Ю. М. Узбраенне войска ВКЛ другой паловы XIV – канца XVI ст. Мінск, 2002. 336 с.
5. Бохан Ю. М. Зброя Вялікага княства Літоўскага 1385–1576. Мінск, 2003. 88 с.
6. Jan Matejko. URL: http://www.pinakoteka.zascianek.pl/Matejko/Matejko_4.htm